

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-37-09

Druk nr 1854

Warszawa, 27 marca 2009 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks karny,
ustawy - Kodeks karny wykonawczy
oraz ustawy - Prawo ochrony
środowiska** wraz z projektem aktu
wykonawczego.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanej regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

(-) Donald Tusk

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 47 otrzymuje brzmienie:

„Art. 47 § 1. W razie skazania sprawcy za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu albo za inne przestępstwo umyślne, którego skutkiem jest śmierć człowieka, ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, a także w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355, jeżeli sprawca był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo zbiegł z miejsca zdarzenia oraz w razie skazania za przestępstwo określone w art. 178a, 179 lub art. 180, sąd może orzec nawiązkę na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

§ 2. W razie skazania sprawcy za przestępstwo przeciwko środowisku, sąd może orzec nawiązkę na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, o którym mowa w art. 400 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn.zm.²⁾).”;

2) art. 49 otrzymuje brzmienie:

„Art. 49. Odstępując od wymierzenia kary, a także w wypadkach wskazanych w ustawie, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej; świadczenie to nie może przekroczyć 60 000 złotych.”;

3) uchyla się art. 49a;

4) uchyla się art. 57a;

5) w art. 67 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd zobowiązuje sprawcę do naprawienia szkody w całości albo w części, a może na niego nałożyć obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1 – 3, 5 lub 7a, a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 lub nawiązkę oraz zakaz prowadzenia pojazdów wymieniony w art. 39 pkt 3, do lat 2.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) tytuł rozdziału VII otrzymuje brzmienie:

„Rozdział VII. Uczestnictwo społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń, pomoc w społecznej readaptacji skazanych oraz Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej”;

2) art. 43 otrzymuje brzmienie:

„Art. 43. § 1. Tworzy się Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, zwany dalej „Funduszem”.

§ 2. Fundusz jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

§ 3. Przychodami Funduszu są środki pieniężne pochodzące z:

- 1) orzeczonych przez sądy nawiązek oraz świadczeń pieniężnych,
- 2) potrąceń w wysokości 20 % wynagrodzenia przysługującego za pracę skazanych zatrudnionych w formach określonych w art. 121 § 2,
- 3) wykonania kar dyscyplinarnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 7,
- 4) spadków, zapisów i darowizn,
- 5) dotacji, zbiorów i innych źródeł.

§ 4. Środki Funduszu są przeznaczane na:

- 1) pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz członkom ich rodzin zwłaszcza pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną, udzielaną przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje,
- 2) pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz służbę więzienną,
- 3) pomoc postpenitencjarną osobom, o których mowa w pkt 2, udzielaną przez podmioty wymienione w art. 38 § 1,
- 4) działalność, podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej w szczególności na:
 - a) promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz skutecznej readaptacji skazanych,
 - b) podejmowanie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym,
 - c) pokrywanie kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem szkoleń,
 - d) podejmowanie, organizowanie i zlecanie badań naukowych dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób skazanych.

§ 5. Powierzenie realizacji zadań, o których mowa w § 4 pkt 1, 3 i 4, odbywa się w trybie otwartego konkursu ofert.

§ 6. Przyznanie środków na realizację zadań, o których mowa w § 4 pkt 1, 3 i 4, następuje na podstawie umowy.

§ 7. Podmioty, z którymi została zawarta umowa, są obowiązane do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej otrzymanych środków oraz dokonywanych z tych środków wydatków.

§ 8. Podmioty, które otrzymały środki finansowe Funduszu są obowiązane do sporządzania i przekazania dysponentowi Funduszu sprawozdań dotyczących wykorzystania tych środków w terminie 15 dni od dnia zakończenia realizacji zadania.

§ 9. Pomocy z Funduszu nie przyznaje się w takim zakresie, w jakim została ona udzielona z innych źródeł.

§ 10. Dysponent Funduszu kontroluje prawidłowe wydatkowanie środków otrzymanych z Funduszu, pod względem racjonalności i legalności ich wydatkowania, w tym zgodności informacji zawartych w sprawozdaniu, o którym mowa w § 8, ze stanem faktycznym.

§ 11. Podmioty, które wykorzystały przekazane im środki niezgodnie z celem ich przyznania, są obowiązane do zwrotu równowartości przekazanych środków, w terminie 30 dni od dnia wezwania do zwrotu.

§ 12. Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem, obowiązana jest do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń w terminie 14 dni.

§ 13. W przedmiocie obowiązku zwrotu udzielonej pomocy rozstrzyga podmiot udzielający pomocy. Od powyższego rozstrzygnięcia przysługuje skarga do sądu rejonowego, w okręgu którego udzielono pomocy; orzeczenie sądu jest ostateczne.

§ 14. Osoba obowiązana do zwrotu udzielonej pomocy traci prawo do otrzymania dalszej pomocy, chyba że zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające udzielenie dalszej pomocy.

§ 15. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb udzielania pomocy pokrzywdzonym oraz członkom ich rodzin,
- 2) tryb udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin,
- 3) warunki i tryb udzielania środków z Funduszu podmiotom, w tym w szczególności tryb przeprowadzenia konkursu ofert, kryteria oceny oferty i tryb zawierania umów na realizację powierzonych zadań,
- 4) szczegółowe zadania, na które przeznaczane są środki Funduszu,
- 5) sposób wykorzystywania i rozliczania środków Funduszu,
- 6) sposób przeprowadzenia kontroli, o której mowa w § 10

– uwzględniając potrzebę prowadzenia odrębnej gospodarki finansowej w zakresie realizacji zadań dotyczących pomocy pokrzywdzonym oraz pomocy postpenitencjarnej, a także potrzebę skutecznego i racjonalnego wykorzystania środków Funduszu oraz osiągnięcia celów, dla których Fundusz został utworzony.”;

3) w art. 173 w § 2 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) udzielanie pomocy postpenitencjarnej,”;

4) w uchyla się art. 196a;

5) w art. 242 § 15 otrzymuje brzmienie:

„§ 15. Przez pojęcie wynagrodzenia przypadającego skazanemu rozumie się kwotę, pozostałą po dokonaniu potrąceń z wynagrodzenia przysługującego składce na ubezpieczenie społeczne i kwoty na Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, stanowiącą podstawę do naliczenia zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.²⁾) w art. 401 po ust. 15 dodaje się ust. 15a i 15b w brzmieniu:

„15a. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z nawiązek wymierzanych na podstawie art. 47 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.¹⁾).

15b. Przychody, o których mowa w ust. 15a, przeznacza się wyłącznie na cele związane z ochroną środowiska.”.

Art. 4. W sprawach, w których orzeczono nawiązkę lub świadczenie pieniężne przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, jednak w razie ponownego rozpoznania sprawy stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 5. Instytucje, stowarzyszenia, fundacje lub organizacje społeczne, na rzecz których orzeczono środki finansowe z tytułu nawiązki lub świadczenia pieniężnego, są obowiązane przekazać Ministrowi Sprawiedliwości, w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, sprawozdanie dotyczące wykorzystania tych środków za okres nierozliczony na dotychczasowych zasadach, zawierające informację o wysokości otrzymanych środków oraz ich rozliczenie ze wskazaniem celów, na które zostały wydane, a także do wyodrębnienia tych środków w ewidencji księgowej.

Art. 6. 1. Minister Sprawiedliwości może zlecić kontrolę zgodności z prawdziwym stanem danych zawartych w sprawozdaniu, o którym mowa w art. 5. Ocenie Ministra Sprawiedliwości podlega również celowość i gospodarność wydatkowanych przez te podmioty otrzymanych środków.

2. Kontrola może także dotyczyć spełnienia przez instytucję, fundację, stowarzyszenie lub organizację społeczne obowiązków, o których mowa w art. 5.

Art. 7. Prezesi sądów apelacyjnych są obowiązani, w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, przekazać Ministrowi Sprawiedliwości zestawienie środków finansowych przekazanych poszczególnym instytucjom, stowarzyszeniom, fundacjom lub organizacjom społecznym, w wyniku wykonania orzeczeń, o których mowa w art. 5, zapadłych w sądach na obszarze danej apelacji.

Art. 8. Z dniem wejścia w życie ustawy Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej staje się Funduszem Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 60 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426, z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859 i Nr 192, poz. 1378 oraz z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080 i Nr 214, poz. 1344.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 111, poz. 708, Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1364 oraz z 2009 r. Nr 19, poz. 100.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 123, poz. 849, z 2008 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 214, poz. 1344 oraz z 2009 r. Nr 8, poz. 39 i Nr 22, poz. 119.

UZASADNIENIE

Podstawowym celem projektowanej ustawy jest wprowadzenie do porządku prawnego nowej instytucji: Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, którego dysponentem ma być Minister Sprawiedliwości. Środki Funduszu będą przede wszystkim pochodzić, z jednej strony – tak jak dotychczas – z potrąceń z wynagrodzenia za pracę skazanych odbywających karę pozbawienia wolności, a z drugiej – co jest istotnym novum – z nawiązek oraz świadczeń pieniężnych orzekanych przez sądy w stosunku do sprawców przestępstw. W tym celu proponuje się utworzenie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (zwanego w dalszej części „Funduszem”).

Projektowana ustawa zakłada połączenie w jednym funduszu źródła finansowania działań ukierunkowanych na poprawę sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz pomoc postpenitencjarną. Połączenie obu tych zadań wydaje się racjonalne, nie ma bowiem uzasadnienia, aby funkcjonowały dwa oddzielne fundusze, skoro dysponentem każdego z nich ma być Minister Sprawiedliwości. Scentralizowanie środków w jednym Funduszu pozwoli ponadto na prowadzenie spójnej i przejrzystej polityki pomocy pokrzywdzonym oraz skazanym, a ponadto na zachowanie uzasadnionych interesem społecznym prawidłowych proporcji w tym zakresie. Połączenie zadań odnoszących się do osób pokrzywdzonych oraz skazanych w jednym funduszu zapewni racjonalne wydatkowanie środków finansowych oraz przyniesie budżetowi państwa wymierne oszczędności z tytułu zmniejszenia kosztów obsługi w porównaniu z sytuacją, w której funkcjonowałyby dwa oddzielne fundusze: Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz istniejący obecnie Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej.

Potrzeba powołania Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej wynika z faktu, że istniejące dotychczas rozwiązania dotyczące dysponowania nawiązkami i świadczeniami pieniężnymi, a więc środkami publicznymi – nie realizowały w pełni zasad jawności i przejrzystości finansów publicznych, a w szczególności zasady kontroli finansowej.

Dotychczasowe doświadczenia w zakresie wydatkowania nawiązek i świadczeń pieniężnych przekazywanych przez sądy na rzecz podmiotów wpisanych do stosownego wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości wskazują, że nie zawsze środki

finansowe wykorzystywane są w sposób prawidłowy, na określone w przepisach cele. Utrzymywanie obecnego stanu rzeczy jest więc nieracjonalne i nieuzasadnione.

Obowiązujące przepisy generują bowiem szereg problemów, które znikną w przypadku utworzenia Funduszu.

Obecnie Minister Sprawiedliwości jest zobowiązany wpisać do wykazu organizacji, na rzecz których można zasądzać nawiazki i świadczenia pieniężne, wszystkie podmioty spełniające – nietrudne zresztą do spełnienia – warunki formalne. Skutkiem tego Minister Sprawiedliwości nie ma żadnej możliwości weryfikacji wiarygodności i rzetelności podmiotów występujących o wpis do wykazu. Zachodzą więc wypadki zakładania takich organizacji, szczególnie stowarzyszeń, motywowane głównie lub wyłącznie zamiarem uzyskania wpisu organizacji do wykazu, a tym samym uzyskania możliwości pozyskiwania środków z tytułu orzekanych przez sądy nawiazek i świadczeń pieniężnych. Jeżeli takie stowarzyszenie będzie nawet rażąco nieprawidłowo wydatkować uzyskane środki, to jedyną możliwą sankcją jest wykreślenie z wykazu. Brak mechanizmu jakiegokolwiek weryfikacji wpisywanych do wykazu podmiotów skutkuje tym, że nawet osoby nieprawidłowo wydatkujące uzyskane środki, których dotychczasowa działalność została oceniona negatywnie, powodując wykreślenie podmiotu z wykazu, mogą natychmiast założyć nowe stowarzyszenie i ponownie uzyskiwać środki z nawiazek i świadczeń pieniężnych, a Minister Sprawiedliwości nie ma żadnych prawnych możliwości, aby temu zapobiec. Ponadto zdarzają się sytuacje, kiedy podmiot, w stosunku do którego toczy się postępowanie przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym, ze względu na skargę na decyzję o wykreślenie z wykazu w wyniku stwierdzenia nieprawidłowości w sposobie wydatkowania środków finansowych pochodzących z orzeczonych nawiazek i świadczeń pieniężnych, składa wniosek o wpisanie do przedmiotowego wykazu. Obecnie obowiązujące przepisy nie regulują kwestii związanych z ponownym wnioskiem o wpis po ujawnieniu nieprawidłowości w wydatkowaniu zasądzonych środków, co stwarza duże trudności interpretacyjne. Podmiot taki z jednej strony spełnia wymogi formalne niezbędne do uzyskania wpisu do wykazu i organ wydający decyzję odmowną w tym przedmiocie naraża się na ewentualne uchylene w razie wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, z drugiej natomiast ponowne wpisanie do wykazu podmiotu, który został już z niego wykreślony w trybie art. 196a § 5 K.k.w, w czasie trwania postępowania sądowego ze skargi tego podmiotu na decyzję o wykreśleniu, czyniłoby iluzorycznymi kontrolne uprawnienia Ministra Sprawiedliwości wobec podmiotów wpisanych do wykazu.

Jak wynika z analizy rocznych sprawozdań dotyczących wykorzystania przez instytucje, stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne nawiązek i świadczeń pieniężnych, orzeczonych w trybie art. 47 i 49 Kodeksu karnego, sposób wydatkowania przekazanych środków, a także realizacja obowiązku składania sprawozdań, jest w dużej mierze nieprawidłowa. Mimo bowiem określonych w obowiązujących przepisach terminów i sposobów składania przedmiotowych sprawozdań, w 2007 r. spośród 642 podmiotów ujawnionych w wykazie Ministra Sprawiedliwości, jedynie 198 obowiązek ten wykonało w terminie. Pozostałe 444 podmioty sprawozdania przekazało po terminie, najczęściej na skutek monitów. W toku przeprowadzanych weryfikacji i analiz sprawozdań okazało się, że zawierały one liczne błędy i braki, polegające przede wszystkim na wskazaniu nieprawidłowego wykorzystania zasądzonych należności oraz występowaniu rozbieżności między danymi dotyczącymi kwot środków faktycznie otrzymanych a środkami wykorzystanymi. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości Wydział Kontroli Ministerstwa Sprawiedliwości podjął kontrole doraźne w organizacjach, które zakończyły się wnioskami o wykreślenie podmiotów z wykazu Ministra Sprawiedliwości z uwagi na niezgodność danych wykazanych w sprawozdaniu przesłanym do Ministerstwa Sprawiedliwości z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej jednostki, dokonywanie wydatków niezgodnie z wymogami określonymi w art. 47 i 49 Kodeksu karnego, tj. m.in. pokrywanie wydatków dotyczących działalności administracyjno-eksploatacyjnej podmiotu lub dokonywanie wydatków niemających związku z udzielaniem pomocy pokrzywdzonym, wypłatę wynagrodzenia dla zarządu z uzyskanych środków czy nieprawidłowości w zakresie ewidencji księgowej. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wykreślono z wykazu m.in. Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat Biłgorajski” w Biłgoraju, Stowarzyszenie „Serce Pomocy Dzieciom i Młodzieży Specjalnej Troski” w Szczecinie, Fundację Pomocy Wzajemnej „Res Integra” we Wrocławiu czy Stowarzyszenie Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach, Kolidacjach Drogowych i na Skutek Błędów Lekarskich „Wokanda” w Katowicach.

Analiza sprawozdań nadal jest dokonywana i wnioski o wykreślenie podmiotów z wykazu przekazywane są na bieżąco. Ponadto należy zauważyć, że kontrole doraźne przeprowadzane są przez pracowników Wydziału Kontroli jedynie w podmiotach, których sprawozdania w sposób rażący naruszały obowiązujące przepisy. Kontrole przeprowadzone w większej liczbie podmiotów mogłyby skutkować większą liczbą wniosków o wykreślenie z wykazu.

Na podkreślenie zasługuje także fakt, iż aktualnie istnieją setki organizacji, na rzecz których zasądzane są jedynie niewielkie sumy pieniędzy, przez co nie są one w stanie podjąć żadnych poważniejszych działań w kierunku realizacji założonych celów. Ze względu na to, że wiele z tych organizacji nie ma innych źródeł przychodów, środki te wydawane są głównie na administrowanie organizacją.

Z racji przyjętego systemu, obowiązujące przepisy są bardzo restrykcyjne co do celów, na które można wydatkować otrzymane nawiązki i świadczenia pieniężne. Można je mianowicie przeznaczać jedynie na cele bezpośrednio związane z ochroną zdrowia, ochroną środowiska, udzielaniem pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych oraz ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem. Wspomniana bezpośredniość powoduje, że nie można wydatkować środków na wiele bardzo pożądaných i akceptowanych społecznie działań. Proponowane rozwiązanie jest znacznie bardziej elastyczne. Umożliwi ono wydatkowanie środków na więcej celów, pozwalając jednocześnie zachować kontrolę nad wydatkami. Sposób wydatkowania przekazanych środków będzie bowiem wyraźnie określony w umowie. Rozwiązanie to będzie z pewnością korzystne zarówno dla organizacji realizujących konkretne programy i zadania, jak i dla Ministra Sprawiedliwości będącego dysponentem Funduszu.

Doświadczenia kilku lat obowiązywania dotychczasowych przepisów wskazują również na to, że wiele organizacji, szczególnie mniejszych i będących beneficjentami opiekujących na niewielkie kwoty nawiązek i świadczeń, nie podejmuje żadnych działań w celu ich egzekucji. Sytuacja taka nie tylko odbija się na sytuacji osób, którym z zasądzonych kwot można byłoby udzielić pomocy, ale również zmniejsza oddziaływanie płynące z wyroku na skazanego, zarówno o charakterze represyjnym, jak i wychowawczym, podważając tym samym autorytet prawa oraz organów prawo stosujących. W 2007 r. zasądzone zostały przez sądy nawiązki oraz świadczenia pieniężne w kwocie 32 399 090,31 zł, z tego wyegzekwowanych zostało jedynie 6 933 898,71 zł.

Powołanie Funduszu bez wątpienia przyczyni się do zwiększenia ściągalności należności, co powinno zwiększyć kwotę środków, które będą przeznaczone na leżące u podstaw jego powołania cele, a tym samym przeciwdziałać będzie deterioracji funkcjonującego w świadomości społecznej obrazu systemu wymiaru sprawiedliwości. Jeżeli przyjąć, że ściągalność ta zwiększy się do poziomu co najmniej 50 % orzeczonych nawiązek, to wpływy z tego tytułu powinny wzrosnąć o ok. 10 000 000 zł. Warto przy tym zaznaczyć, że egzekucja należności będzie prowadzona w drodze egzekucji sądowej, a nie

administracyjnej, i nie spowoduje dodatkowego obciążenia pracą naczelników urzędów skarbowych. Zadania z zakresu pomocy pokrzywdzonym, w tym czynności zmierzające do egzekucji zasądzonych nawiązek, będą wykonywane przez właściwą komórkę organizacyjną Ministerstwa Sprawiedliwości, właściwą ds. ofiar przestępstw.

W aktualnym stanie prawnym udzielanie pomocy pokrzywdzonym w sposób kompleksowy i efektywny nie jest możliwe. Podmioty otrzymują bowiem środki finansowe niesystematycznie, nie są w stanie przewidzieć ani terminu ani wysokości wpływów, co z kolei powoduje, że ich działalność prowadzona jest jedynie fragmentarycznie i w dużym stopniu nieefektywnie.

Obecne rozwiązania nie umożliwiają stworzenia sieci podmiotów, które udzielałyby wszystkim pokrzywdzonym niezbędnej pomocy, oferowałyby im możliwość korzystania z „opiekuna ofiary”, a także zapewniały dostęp do porad, w szczególności prawnych oraz psychologicznych. System pomocy powinien obejmować cały kraj i umożliwiać korzystanie z niezbędnych świadczeń przez wszystkie ofiary przestępstwa, które tego potrzebują, ale postulat ten nie jest realizowany.

W Ministerstwie Sprawiedliwości w 2007 r. podjęto próbę stworzenia na wybranym terenie sieci pomocy ofiarom przestępstw. W formie pilotażu utworzono 11 Lokalnych Ośrodków Wsparcia, w których specjaliści z zakresu prawa i psychologii udzielali pomocy pokrzywdzonym przestępstwem. Założenia pilotażu jednak nie sprawdziły się. Pomoc udzielana była „zza biurka” i docierała do stosunkowo niewielkiej grupy osób. Ponadto z uwagi na tworzenie ośrodków „od początku” okazało się rozwiązaniem drogim i ekonomicznie nieuzasadnionym. Koszty 10-miesięcznego pilotażu obejmującego jedynie 11 ośrodków wyniosły ok. 1 600 000 zł, co oznacza, że jeżeliby takie ośrodki miały powstać na terenie całego kraju, niezbędne byłyby ogromne nakłady finansowe. Rozwiązanie alternatywne jest zatem nieefektywne i nieskuteczne.

Projekt ustawy ma na celu zwiększenie efektywności i skuteczności pomocy udzielanej ofiarom przestępstw. Przyjęte rozwiązania bazują przede wszystkim na doświadczeniach innych krajów europejskich w tym zakresie.

Zakłada się, że udzielając pomocy pokrzywdzonym, należy uwzględnić ich wszystkie potrzeby i odnieść się do nich w sposób wszechstronny i skoordynowany, unikając rozwiązań częściowych i niespójnych, mogących powodować ponowne pokrzywdzenie. Zgodnie z projektem środki finansowe pochodzące z orzeczonych nawiązek i świadczeń pieniężnych

mają trafiać do Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, którego dysponentem będzie Minister Sprawiedliwości. System pomocy ma bazować przede wszystkim na działalności organizacji pozarządowych, podobnie jak to się dzieje z powodzeniem m.in. w Czechach i Niemczech.

Powierzenie realizacji zadań służących pomocy ofiarom przestępstw na rzecz organizacji pozarządowych odbywać się będzie w drodze konkursu ofert. Podmioty sektora pozarządowego mają składać wnioski do Ministra Sprawiedliwości będącego dysponentem Funduszu, a ten po ich ocenie będzie przyznawał – w drodze umowy – środki na ich realizację. Zadania powierzane organizacjom pozarządowym mają służyć przede wszystkim tworzeniu sieci pomocy ofiarom przestępstw, dzięki której każdy pokrzywdzony będzie mógł uzyskać niezbędne informacje, porady oraz pomoc prawną, psychologiczną czy socjalną na każdym etapie postępowania. Kluczowym elementem systemu ma być uruchomienie funkcji opiekuna ofiary – wolontariusza, który w miarę potrzeby będzie towarzyszył pokrzywdzonemu przestępstwem od momentu zgłoszenia przez niego faktu pokrzywdzenia i kontaktu z organami ścigania, aż do czasu, kiedy wsparcie to nie będzie już konieczne. Stworzenie ogólnokrajowego systemu pozwoli też na wypracowanie jednolitych standardów postępowania dla osób zajmujących się ofiarami przestępstw, a także umożliwi przeprowadzanie potrzebnych szkoleń. Warto zaznaczyć, że funkcja opiekuna ofiary sprawdziła się w omawianym programie pilotażowym. Będzie to ponadto kontynuacja podjętych już przez Ministerstwo Sprawiedliwości działań finansowanych ze środków unijnych pochodzących z programu „Przeciwdziałanie przestępczości 2007”. Zgodnie z umową z Komisją Europejską powstanie 16 Ośrodków Pomocy Pokrzywdzonym Przestępstwem (po jednym w każdym województwie), w których świadczona będzie kompleksowa pomoc prawna i psychologiczna, a przede wszystkim pokrzywdzeni będą mogli korzystać z pomocy opiekuna ofiary. Ośrodki powstają na bazie doświadczonych organizacji pozarządowych, które posiadają specjalistów, lokal oraz grupę wolontariuszy. Będą ponadto tworzyć sieć pomocy poprzez współpracę z innymi podmiotami, zarówno sektora pozarządowego, jak i rządowego oraz samorządowego.

Projekt pozwala zatem na stworzenie dobrego i skutecznego systemu gwarantującego świadczenie pomocy ofiarom przestępstw, a jego funkcjonowanie nie będzie finansowane z budżetu państwa.

Podkreślić przy tym należy, iż pomimo utworzenia wspólnego Funduszu, wpływy i wydatki na rzecz pomocy pokrzywdzonym oraz pomocy postpenitencjarnej

ewidencjonowane będą odrębnie. Nie będzie zatem możliwości finansowania zadań z zakresu pomocy postpenitencjarnej ze środków przeznaczonych na rzecz pokrzywdzonych, i odwrotnie.

Projektowane rozwiązania pozostają w zgodzie z treścią przepisów decyzji Ramowej Rady z dnia 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym (Dz. Urz. WE 2001/220/WSiSW). Zgodnie z art. 13 cyt. decyzji, państwa członkowskie mają za zadanie stworzenie systemu pomocy ofiarom przestępstw, który zapewni im pomoc zarówno na wstępnym, jak i na późniejszym etapie postępowania. System ten mają tworzyć zarówno służby publiczne, jak i – na co zwraca się szczególną uwagę – uznawane oraz finansowane organizacje pozarządowe, które bezpłatnie wspierają ofiary przestępstw i działając w odpowiednich warunkach uzupełniają działania państwa w tym zakresie.

Decyzja Ramowa zobowiązuje państwa członkowskie m.in. do:

1) udzielania pokrzywdzonemu, począwszy od pierwszego kontaktu z organami ścigania, informacji dotyczącej:

- rodzaju służb i organizacji, do których mogą zwrócić się o wsparcie,
- rodzaju wsparcia, jakie mogą otrzymać,
- możliwości i sposobów zgłoszenia informacji o przestępstwie,
- istniejących procedur oraz wynikających z nich konsekwencji dla ofiar,
- zakresu dostępu do porad i pomocy prawnej oraz w innym zakresie,
- możliwości uzyskania odszkodowania (art. 4),

2) szczególnego wsparcia, przede wszystkim w zakresie nieodpłatnej porady prawnej wówczas, gdy ofiarom przysługuje status strony w postępowaniu karnym (art. 6),

3) podejmowania działań, aby odpowiedni personel lub organizacje pozarządowe zapewniały ofiarom dostęp do informacji, wspieranie ofiar stosownie do ich potrzeb, towarzyszenie ofiarom, gdy jest to konieczne i możliwe w trakcie postępowania karnego, a także pomaganie ofiarom, na ich prośbę, po zakończeniu postępowania karnego (art. 13),

4) szkolenia osób zaangażowanych w postępowanie lub mających inny kontakt z ofiarami (art. 14).

Zmiany w przepisach Kodeksu karnego

W związku z zamiarem powołania państwowego funduszu – Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, który funkcjonowałby w strukturach Ministerstwa Sprawiedliwości, w obrębie objętej projektem nowelizacji Kodeksu karnego przewidziano, że nawiązki i świadczenia pieniężne określone w art. 47 i 49 K.k. orzekane będą od sprawców przestępstw na rzecz tego Funduszu. Konsekwencją powyższego rozwiązania jest konieczność uchylecia art. 49a K.k. w jego obecnym brzmieniu.

W projekcie przyjmuje się, że w razie skazania sprawcy za przestępstwo przeciwko środowisku, sąd może orzec nawiązkę na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, o którym mowa w art. 400 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw, który znajduje się na etapie prac legislacyjnych w Sejmie RP (druk nr 1394), przewiduje całkowitą rezygnację z instytucji występku o charakterze chuligańskim, przewidując tym samym uchylenie art. 57a K.k. Ze względu na konieczność zachowania niezbędnego stopnia spójności między rządowymi projektami odnoszącymi się do tej samej materii – nowelizacji przepisów prawa karnego, a równocześnie niemożność przesądzenia przebiegu prac nad projektami, a tym samym daty ewentualnego wejścia w życie objętych ich ramami rozwiązań, w niniejszym projekcie również celowe jest zamieszczenie zapisu przewidującego uchylenie art. 57a K.k.

Równocześnie, w drodze stosownej modyfikacji art. 67 § 3 K.k., proponuje się wprowadzenie możliwości orzekania nawiązki w związku z zastosowaniem instytucji warunkowego umorzenia postępowania. Nawiązka orzekana na podstawie tego przepisu, podobnie jak ma to miejsce w pozostałych wypadkach, będzie orzekana na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.

Zmiany w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego

Zaproponowane zmiany są konsekwencją utworzenia Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. W związku z tym zmienia się tytuł rozdziału VII, który otrzymuje brzmienie: „Uczestnictwo społeczeństwa w wykonywaniu

orzeczeń i pomoc w społecznej readaptacji skazanych oraz Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej”.

Dokonuje się także zmian w art. 43 Kodeksu karnego wykonawczego, poprzez połączenie zadań pomocowych nowego Funduszu na rzecz pokrzywdzonych i członków ich rodzin oraz osób odbywających karę pozbawienia wolności, osób zwalnianych z jednostek penitencjarnych, a także członków ich rodzin.

Zgodnie z projektem, tworzony Fundusz będzie funduszem celowym w rozumieniu ustawy o finansach publicznych.

Projektowany przepis § 3 tego artykułu określa przychody Funduszu, którymi będą środki pieniężne pochodzące z orzeczonych przez sądy nawiązek oraz świadczeń pieniężnych, potrąceń w wysokości 20 % wynagrodzenia przysługującego za pracę skazanych zatrudnionych w formach określonych w art. 121 § 2 K.k.w., wykonania kar dyscyplinarnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 7 K.k.w., spadków, zapisów i darowizn oraz dotacji, zbiorów i innych źródeł.

W § 4 określono, że środki Funduszu przeznacza się na realizację zadań Ministra Sprawiedliwości w zakresie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej. Chodzi tu m.in. o realizację zadań o charakterze informacyjno-edukacyjnym o szerokim zakresie, a także o możliwości podejmowania np. badań naukowych czy ankietowych dotyczących potrzeb osób pokrzywdzonych, organizowanie konferencji, seminariów itp. Środki Funduszu będą mogły być przeznaczane także na działalność jednostek nie zaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, polegającą na udzielaniu wszechstronnej pomocy pokrzywdzonym przestępstwem oraz członkom ich rodzin, a w szczególności pomocy medycznej, psychologicznej, rehabilitacyjnej, prawnej oraz materialnej. Udzielanie pomocy postpenitencjarnej osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin realizowane będzie – tak jak ma to miejsce na podstawie obecnych przepisów – przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Sprawiedliwości, tj. służbę więzienną oraz zawodowych kuratorów sądowych. Realizacja zadań z zakresu pomocy postpenitencjarnej odbywa się także poprzez działalność podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1 K.k.w.

Pojęcie „pomocy postpenitencjarnej” jest pojęciem bardzo szerokim i wynika z regulacji zawartych w różnych przepisach Kodeksu karnego wykonawczego. Z tego też

powodu nie wydaje się ani uzasadnione, ani możliwe wprowadzenie normatywnej definicji tego pojęcia. Pojęcie to jest dookreślone przez cele, jakie będą realizowane ze środków finansowych Funduszu, a które szczegółowo zostaną przedstawione w rozporządzeniu wykonawczym.

W celu zapewnienia pełnej jawności procedur konkursowych w § 5 wprowadza się zasadę przyznawania środków Funduszu w trybie otwartego konkursu ofert, przy czym szczegółowy sposób przeprowadzania takiego konkursu oraz składania wniosków, a także sposób przekazywania środków finansowych uprawnionym podmiotom i ich rozliczania, zostanie określony w akcie wykonawczym.

Nowe rozwiązanie, motywowane wynikami kontroli Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli, stanowi projektowany w § 6 sposób przyznawania środków finansowych określonym wyżej podmiotom z sektora pozarządowego, co ma nastąpić na podstawie umowy. Stworzy to możliwość lepszej kontroli sposobu wydatkowania przyznanych środków, a ponadto umożliwi dysponentowi Funduszu wystąpienie z roszczeniem regresowym w przypadku wykorzystania środków niezgodnie z ich przeznaczeniem. Projektowane przepisy § 7 i 8 nakładają także na podmioty sektora pozarządowego obowiązek prowadzenia odrębnej ewidencji księgowej środków finansowych otrzymanych z Funduszu, a także konieczność przekazywania przez nie sprawozdań dotyczących wykorzystania przekazanych środków.

Zgodnie z § 9 pomocy z Funduszu nie przyznaje się w takim zakresie, w jakim została ona udzielona z innych źródeł.

W projektowanych § 10 – 14 określono, kto kontroluje wydatkowanie środków otrzymanych z Funduszu, termin zwrotu wydatkowanych środków niezgodnie z celem przez podmioty, które je otrzymały oraz przez osoby, które wykorzystały udzieloną pomoc niezgodnie z przeznaczeniem, i sposób w jaki ma to nastąpić.

Projektowany przepis art. 43 § 15 K.k.w. zawiera delegację ustawową dla Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, trybu udzielania pomocy pokrzywdzonym oraz członkom ich rodzin, osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin. Określone też zostaną warunki, a także tryb udzielania środków z Funduszu, w tym tryb przeprowadzania konkursu ofert, kryteria oceny oferty i tryb zawierania umów na realizację powierzonych zadań, a także szczegółowe zadania na które przeznaczane są środki funduszu oraz sposób ich

rozliczania i kontroli wydatków, uwzględniając potrzebę prowadzenia oddzielnej gospodarki finansowej w zakresie realizacji zadań dotyczących pomocy pokrzywdzonym oraz pomocy postpenitencjarnej, a także potrzebę skutecznego i racjonalnego wykorzystania środków Funduszu oraz osiągnięcia celów, dla których Fundusz ten został utworzony.

Szczegółowe określenie, które przychody Funduszu mają być wydatkowane na rzecz pokrzywdzonych przestępstwem, a które na pomoc postpenitencjarną, ma zapobiec możliwości przekazywania środków finansowych przeznaczonych dla pokrzywdzonych przestępstwem na rzecz skazanych i ich rodzin, co byłoby z pewnością działaniem nieuzasadnionym i społecznie nieakceptowanym.

W związku ze zmianą nazwy Funduszu, wprowadza się zmianę w art. 173 § 2 pkt 8 K.k.w. Przepis ten dotyczy zakresu działania sądowego kuratora zawodowego, do którego będzie należało udzielanie pomocy postpenitencjarnej, a nie – tak jak dotychczas – udzielanie pomocy z funduszu pomocy postpenitencjarnej.

Konsekwentnie uchyla się także art. 196a K.k.w. regulujący kwestię sprawozdań składanych przez podmioty wpisane do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości. W wyniku utworzenia Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej sposób kontroli oraz składania sprawozdań uregulowany zostanie zapisami stosownej umowy.

W związku ze zmianą nazwy Funduszu przewiduje się wprowadzenie odpowiedniej zmiany o charakterze dostosowawczym w art. 242 § 15 K.k.w.

Zmiany w ustawie – Prawo ochrony środowiska

Konsekwentnie do zmiany w art. 47 § 2 K.k. przewidującej możliwość orzekania nawiązki na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wprowadza się zmianę w art. 401 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, przez dodanie po ust. 15 ust. 15a i 15b.

Zgodnie ze zmianami, przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z nawiązek, które będą przeznaczone na cele związane z ochroną środowiska.

Przepisy przejściowe i końcowe

W art. 4 przewiduje się, że w sprawach, w których orzeczono nawiązkę lub świadczenie pieniężne przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy

dotychczasowe, jednak w razie ponownego rozpoznania stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Dodatkowo, z uwagi na uchylene art. 196a K.k.w., w art. 5 – 7 projektu ustawy zawarto przepisy, które umożliwią kontrolę i rozliczenie środków z nawiązek i świadczeń pieniężnych przekazanych na rzecz uprawnionych podmiotów, a nierozliczonych na dotychczasowych zasadach.

Zgodnie z projektowanym art. 8, z dniem wejścia w życie ustawy Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej stanie się Funduszem Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Z uwagi na projektowany zakres ustawy, proponuje się w art. 9 wprowadzenie 60-dniowego *vacatio legis*.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia regulacji

Celem jest zwiększenie efektywności i skuteczności pomocy udzielanej pokrzywdzonym i członkom ich rodzin oraz pomocy postpenitencjarnej, a także realizacja zasad jawności i przejrzystości finansów publicznych w zakresie wydatkowania środków pieniężnych pochodzących z nawiązek oraz świadczeń pieniężnych orzekanych przez sądy wobec sprawców przestępstw.

2. Podmioty, na które będzie oddziaływała ustawa

Ustawa oddziaływać będzie przede wszystkim na pokrzywdzonych przestępstwem i członków ich rodzin oraz na osoby osadzone w zakładach karnych, osoby zwalniane z jednostek penitencjarnych i członków ich rodzin. Dodatkowo ustawa będzie oddziaływała, z jednej strony, na podmioty, na rzecz których obecnie orzekane są przez sądy nawiązki oraz świadczenia pieniężne, a z drugiej – na te podmioty, które będą otrzymywały dotacje z Funduszu.

3. Wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych

Projekt został przesłany w ramach konsultacji do: Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Krajowej Rady Sądownictwa, Prezydium Rady Głównej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, sądów apelacyjnych oraz wybranych organizacji pozarządowych działających na rzecz pokrzywdzonych przestępstw (Fundacji Pomocy Ofiarom Przestępstw, Stowarzyszenia Pomocy Ofiarom Przestępstw im. Ireny Rajkowskiej we Wrocławiu, Fundacji „Dzieci Niczyje”, Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy „Niebieska Linia”, Stowarzyszenia Interwencji Prawnej w Warszawie) oraz na rzecz skazanych (Zarząd Główny Stowarzyszenia Penitencjarnego „Patronat”, Śląska Fundacja ETOH – Błękitny Krzyż w Bielsku-Białej). Ponadto projekt został przesłany do Rady Działalności Pożytku Publicznego.

Projekt został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Większość podmiotów, do których projekt został przekazany, nie zgłosiła uwag.

Rzecznik Praw Dziecka wyraził nadzieję, że funkcjonowanie Funduszu rzeczywiście wpłynie na większy zakres udzielanej pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, w tym w szczególności pokrzywdzonym dzieciom.

Znakomita większość sądów również poparła przedstawione propozycje, zwracając przy tym uwagę, że utworzenie Funduszu istotnie przyczyni się do zwiększenia racjonalności wydatkowania środków finansowych orzekanych na jego rzecz, sprzyjać będzie zasadzie jawności i przejrzystości finansów publicznych, i skuteczniej służyć będzie wykonaniu zadań w zakresie pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwami (Sąd Apelacyjny w Lublinie). Nieliczne uwagi zgłoszone przez sądy m.in. zawierały postulaty zwiększenia obsady etatowej w sądzie do obsługi nowo powstałego Funduszu.

Uwzględniona została uwaga zgłoszona przez Sąd Okręgowy w Poznaniu, dotycząca konieczności nowelizacji art. 173 § 1 pkt 8 K.k.w. w związku ze zmianą nazwy Funduszu.

Jeżeli chodzi o organizacje pozarządowe, to większość z nich nie zgłosiła uwag do projektu.

Prezes Fundacji „Instytut św. Brata Alberta” w Świnoujściu i jednocześnie członek Prezydium Rady Głównej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, zaproponował zmniejszenie odpisów z wynagrodzenia za pracę skazanych przekazywanego na Fundusz z 20 do 10 %.

Uwaga ta nie została uwzględniona. Dzięki środkom finansowym Funduszu realizowane są cele na rzecz znacznej grupy skazanych, przede wszystkim tych, którzy nie dysponują środkami finansowymi oraz na rzecz ich rodzin. Zmniejszenie przychodów Funduszu z tego tytułu wiązałoby się z niemożnością realizowania nawet niezbędnych zadań z zakresu pomocy postpenitencjarnej. Istota Funduszu polega na solidarności skazanych i środki wypracowane przez tych osadzonych, którzy są odpłatnie zatrudnieni, służą także pomocy na rzecz tych, którzy nie dysponują żadnymi środkami finansowymi.

Najwięcej uwag do projektu zgłosiła Fundacja Pomocy Ofiarom Przestępstw, która stwierdziła, że projekt należy odrzucić jako nietrafny i nie odpowiadający epoce. Fundacja swoje stanowisko uzasadniała tym, że powołanie Funduszu jest wyrazem niewiary w uczciwość i rzetelność ludzi działających w organizacjach społecznych, a przekazanie takiej władzy Ministrowi Sprawiedliwości, jako dysponentowi Funduszu, może spowodować faworyzowanie niektórych i dyskryminowanie innych podmiotów. Fundacja zarzuciła także projektodawcy, że skoro głównym powodem zmian były nieprawidłowości

w dotychczasowym sposobie wykorzystywania środków finansowych pochodzących z nawiązek, to należało zmienić obowiązujące przepisy i nasilić kontrole podmiotów, na rzecz których nawiązki te były orzekane. Fundacja podniosła także, że nieuzasadnione jest przypuszczenie, że skoro dysponentem Funduszu będzie Minister Sprawiedliwości, to zwiększy się ścigalność orzekanych wobec sprawców świadczeń.

Wydaje się, że większość ze zgłoszonych przez Fundację uwag powstała w wyniku niepełnego zrozumienia istoty proponowanych zmian oraz z obawy przed modyfikacją dotychczasowego sposobu przekazywania środków pochodzących z nawiązek i świadczeń pieniężnych na rzecz organizacji społecznych. Minister Sprawiedliwości, jako dysponent Funduszu, będzie podejmował decyzje o przyznaniu środków na realizację działań skierowanych na rzecz osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz na pomoc postpenitencjarną w oparciu o wnioski uprawnionego podmiotu. Taka praktyka – pozytywnie zresztą oceniana przez organizacje pozarządowe – funkcjonuje od wielu lat w ramach obowiązującego obecnie Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej. Środki finansowe Funduszu przyznawane są w oparciu o przedstawiony projekt, a nie racje polityczne czy wielkość organizacji. Działalność podmiotów zajmujących się pokrzywdzonymi przestępstwem ma służyć stworzeniu systemu pomocy ofiarom przestępstw, poprawie ich sytuacji oraz wsparciu – w możliwie szerokim zakresie – w trudnej sytuacji życiowej.

Obawy zgłaszane przez Fundację, że proponowany kształt Funduszu utrudni lub nawet uniemożliwi działanie organizacji społecznych, nie mogą zostać uznane za zasadne. Wydaje się, że istnieją uzasadnione podstawy do poglądu, że będzie wręcz przeciwnie. Organizacje społeczne, na rzecz których będą przyznane środki z Funduszu, otrzymywać je będą na podstawie umowy, w której określony zostanie czas przekazania środków, ich wysokość, cele na jakie środki mogą być przekazywane oraz obowiązek sprawozdawczy. Zostaną także jasno określone obowiązki podmiotu w sytuacji niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania otrzymanych środków. Takie rozwiązania ułatwią planowanie oraz realizację działań. Obecnie podmioty nie są w stanie przewidzieć, w jakim terminie oraz w jakiej wysokości otrzymają środki. Proponowany kształt Funduszu umożliwi racjonalne i efektywne wykorzystywanie środków, co z pewnością wpłynie na podniesienie jakości realizowanych zadań. Fundusz będzie ponadto materialną podstawą do stworzenia ogólnopolskiego systemu pomocy ofiarom przestępstw.

Jeżeli natomiast chodzi o ścigalność orzeczonych nawiązek, to należy podkreślić, że z pewnością ulegnie ona poprawie. Z doświadczeń podmiotów społecznych wynika, że

z wielu względów: etatowych, finansowych, braku czasu, nie podejmują one działań w przypadku niezrealizowania przez skazanego orzeczonej nawiązki lub świadczenia pieniężnego. Minister Sprawiedliwości, jako organ administracji rządowej, nie może pozwolić na akceptację nierealizowania obowiązków nałożonych na skazanego przez sąd i będzie reagował w każdej tego typu sytuacji.

Reasumując, należy podkreślić, że w ramach konsultacji społecznych projekt został generalnie dobrze oceniony. Nieliczne zgłoszone uwagi, które nie zostały uwzględnione, wynikały głównie z ogólnego braku akceptacji dla koncepcji leżącej u podstaw projektowanych rozwiązań, nie zawierając równocześnie alternatywnych rozwiązań w stosunku do rozwiązań obecnie funkcjonujących, uznanych z przyczyn wcześniej opisanych za nieprawidłowe i prowadzące do niedostatecznie efektywnego wykorzystywania środków finansowych pochodzących z nawiązek i świadczeń pieniężnych.

Należy również stwierdzić, że projekt ustawy nie narusza zasady pomocniczości (subsydiarności), która jest przywołana w preambule do Konstytucji. To, że dysponentem tego Funduszu będzie Minister Sprawiedliwości nie oznacza, że realizacja zadań służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem pozostanie w gestii administracji państwowej. Takie uregulowanie ma zapewnić lepszy nadzór nad dysponowaniem środkami pieniężnymi, a nie pozbawiać podmiotów sektora pozarządowego istotnej roli, jaką odgrywają w niesieniu pomocy i wsparcia osobom pokrzywdzonym przestępstwem.

Proponowany kształt ustawy spowoduje, że w wyniku większej ściągalności nawiązek i świadczeń pieniężnych, więcej środków zostanie przeznaczonych dla organizacji pozarządowych na cele zawarte w ustawie. Podmioty, które wykażą się należytych i efektywnym gospodarowaniem przekazanymi środkami, będą traktowane jako wiarygodne i rzetelne, będą miały szansę skutecznego ubiegania się o następne środki na realizację kolejnych projektów.

Utrzymanie dotychczasowego status quo wymagałoby natomiast daleko idących zmian legislacyjnych. Zmiany te nie gwarantowałyby jednak dostatecznego podniesienia efektywności wykorzystania przekazanych środków. Zainteresowane podmioty, przy obecnie funkcjonującym sposobie przekazywania nawiązek i świadczeń pieniężnych, nie są w stanie przewidzieć terminu oraz wysokości środków finansowych, które otrzymają, co utrudnia ich racjonalne wykorzystanie, a tym samym działalność związaną ze świadczoną przez te podmioty pomocą pokrzywdzonym.

4. Skutki finansowe i społeczno-gospodarcze ustawy

Projektowana ustawa nie spowoduje skutków na rynku pracy, w sferze konkurencyjności wewnętrznej i zewnętrznej gospodarki oraz pozostanie bez wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

Z uwagi jednak na znaczną liczbę spraw, którymi będą musieli zająć się pracownicy Ministerstwa Sprawiedliwości, konieczne będzie uruchomienie nowych etatów do obsługi Funduszu. W 2006 r. nawiązki oraz świadczenia pieniężne orzeczone w około 20.000 spraw. Jeżeli natomiast rozszerzy się taką możliwość orzekania nawiązek także o sprawy, w których stosuje się warunkowe umorzenie, należy przyjąć, że liczba ta może wzrosnąć do co najmniej 30.000 spraw rocznie. Oznacza to, że taka liczba odpisów orzeczeń zostanie przez sądy nadesłana do Ministerstwa Sprawiedliwości. Musi to skutkować dodatkowymi etatami, w związku z koniecznością przyjęcia zwiększonej liczby korespondencji przez kancelarię główną Ministerstwa, obowiązkiem dostarczenia odpisów orzeczeń do właściwej komórki merytorycznej, zarejestrowania wszystkich spraw, monitorowania wpłaty nawiązek i świadczeń, a wreszcie uruchomienia procedury egzekucyjnej w sytuacji braku realizacji należności. Konieczne będzie także rozpoznawanie wniosków nadsyłanych przez uprawnione podmioty, przygotowywanie opinii dla Ministra Sprawiedliwości, opracowywanie projektów stosownych umów, a następnie kontrola ich realizacji. Należy także zapewnić odpowiednie pomieszczenia do przechowywania dokumentów, a w latach następnych – do ich archiwizacji. W związku z powyższym przewiduje się wzmocnienie etatowe o 6-7 osób, co spowoduje szacunkowe wydatki z tytułu:

1) utworzenia etatów (koszt utworzenia jednego etatu szacuje się na 10 000 zł), czyli $7 * 10\ 000\ \text{zł} = 70\ 000\ \text{zł}$,

2) wynagrodzeń wypłacanych dodatkowym pracownikom (przy założeniu, że zatrudnionych zostanie 7 osób, z tego 5 pracowników merytorycznych oraz 2 pracowników obsługi):

– urzędników: $12\ \text{m-cy} * 4\ 000\ \text{zł} * 5\ \text{osób} = 240\ 000\ \text{zł}$,

– pracowników nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń:

$12\ \text{m-cy} * 3\ 000\ \text{zł} * 2\ \text{osoby} = 72\ 000\ \text{zł}$.

Łączne wydatki roczne związane z zatrudnieniem dodatkowych osób szacowane są na około 312 000 zł.

Mając jednak na uwadze fakt, że po wejściu w życie ustawy przewiduje się, że w pierwszym okresie funkcjonowania zadania związane z obsługą Funduszu nie będą tak rozległe, jak w terminie późniejszym, środki finansowe na dodatkowe etaty należy zabezpieczyć w projekcie ustawy budżetowej na rok 2010.

Jednocześnie należy zauważyć, że równoległe prowadzone prace legislacyjne nad projektami ustaw przewidującymi przeniesienie obowiązków egzekucyjnych w zakresie należności sądowych na naczelników urzędów skarbowych, nie dotyczą zmian w zakresie ściągłości nawiązek. Przedmiotowy projekt ustawy nie nakłada zatem żadnych dodatkowych obowiązków na te podmioty i nie wywołuje w tym zakresie skutków finansowych.

Powstanie możliwość finansowania działań podejmowanych na rzecz osób pokrzywdzonych przestępstwem ze środków nie pochodzących z budżetu państwa. Ponadto zwiększy się poziom ściągłości orzeczonych nawiązek oraz świadczeń pieniężnych, z uwagi na podejmowanie przez Ministra Sprawiedliwości, jako dysponenta Funduszu, działań w każdym przypadku stwierdzenia braku realizacji przez skazanego orzeczonego wobec niego obowiązku. Jeżeli skuteczność egzekucji osiągnie poziom co najmniej 50 %, to zwiększy to wpływy z tego tytułu o ok. 10 000 000 zł rocznie.

Natomiast jeżeli jako alternatywne przyjąć obecne rozwiązania, polegające na przyznawaniu środków organizacjom pozarządowym w sposób pozbawiony jakiegokolwiek realnej kontroli władz publicznych, to zasadnie można oczekiwać, że choć projektowane rozwiązania generują niewielkie koszty związane z funkcjonowaniem Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, to skutkiem będzie istotna zmiana polegająca na zwiększeniu ilości środków na realizację celów ustawy. Zmiany legislacyjne, które wzmocniłyby kontrolę aktualnego sposobu wykorzystywania środków finansowych pochodzących z orzekanych nawiązek, i tak generowałyby koszty związane z koniecznością uruchomienia dodatkowych etatów w Ministerstwie Sprawiedliwości i nie gwarantowałyby stworzenia efektywnych systemowych rozwiązań.

Nieuzasadnione ekonomicznie jest także tworzenie Lokalnych Ośrodków Wsparcia na wzór podmiotów uruchamianych w trakcie programu pilotażowego. Rozwiązanie takie jest bowiem drogie, a ponadto – jak pokazują doświadczenia pilotażu – nie dość efektywne.

Wejście w życie ustawy nie będzie natomiast wiązało się z wydatkami z budżetu państwa w części 15 „Sądownictwo”, gdyż nie nakłada na wymiar sprawiedliwości żadnych nowych obowiązków.

5. Zainteresowanie pracami nad projektem ustawy

Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej, stosownie do postanowień ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

Nie zostały zgłoszone zainteresowania tym projektem w trybie powołanej ustawy.

6. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

31

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
Mikołaj Dowgielewicz

Min.MD/620/09/DP/ma

Warszawa, dnia 12 marca 2009 r.

Pan Maciej Berek
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska sporządzona na podstawie art. 9 pkt 3 w zw. z art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej Mikołaja Dowgielewicza

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (pismo z dnia 10.03.2009 r., nr RM 10-37-09), uprzejmie informuję, że nie zgłaszam uwag.

Jednocześnie pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Mikołaj Dowgielewicz
Zastępca Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej
SEKRETARZ STANU
Mikołaj Dowgielewicz

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Zbigniew Wrona
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości

2009-03-12

- 1) pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin, uwzględniając odrębnie:
 - a) przychody pochodzące z orzeczonych przez sądy nawiązek oraz świadczeń pieniężnych,
 - b) przychody pochodzące z zapisów, spadków i darowizn oraz dotacji, zbiórek i innych źródeł, przeznaczone na pomoc pokrzywdzonym lub członkom ich rodzin,
 - c) wydatki przeznaczone na pomoc udzieloną przez Ministra Sprawiedliwości pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin,
 - d) wydatki przeznaczone na pomoc udzieloną przez jednostki wymiaru sprawiedliwości podległe Ministrowi Sprawiedliwości pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin,
 - e) wydatki przeznaczone na pomoc udzieloną pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin przez jednostki nie zaliczone do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje,
- 2) pomocy postpenitencjarnej osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin, uwzględniając odrębnie:
 - a) przychody pochodzące z potrąceń w wysokości 20 % wynagrodzenia przysługującego za pracę skazanych zatrudnionych w formach określonych w art. 121 § 2 kodeksu karnego wykonawczego,
 - b) przychody pochodzące z wykonania kar dyscyplinarnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 7 kodeksu karnego wykonawczego,
 - c) przychody pochodzące z zapisów, spadków i darowizn oraz dotacji, zbiórek i innych źródeł, przeznaczone na pomoc postpenitencjarną,
 - d) wydatki przeznaczone na udzielanie pomocy postpenitencjarnej przez Ministra Sprawiedliwości i podległych mu sądowych jednostek organizacyjnych,

e) wydatki przeznaczone na udzielanie pomocy postpenitencjarnej przez służbę więzienną,

f) wydatki na udzielanie pomocy postpenitencjarnej przez podmioty, o których mowa w art. 38 § 1 kodeksu karnego wykonawczego;

§ 4.1. Przyznanie środków Funduszu podmiotom, o których mowa w § 3 pkt 1) lit. e) oraz pkt 2) lit. f) odbywa się w formie otwartego konkursu ofert.

2. Ogłoszenie otwartego konkursu ofert powinno zawierać informacje o:

a) rodzaju zadania,

b) wysokości środków publicznych przeznaczonych na realizację tego zadania,

c) zasadach przyznawania dotacji,

d) terminach i warunkach realizacji zadania,

e) terminie składania ofert,

f) terminie, trybie i kryteriach stosowanych przy dokonywaniu wyboru oferty.

3. Oferta, o której mowa w ust. 2 powinna zawierać w szczególności:

a) szczegółowy zakres rzeczowy zadania realizowanego ze środków finansowych Funduszu,

b) termin i miejsce realizacji zadania,

c) wysokość wnioskowanej dotacji,

d) informację o wcześniejszej działalności podmiotu składającego ofertę w zakresie, którego zadanie dotyczy,

e) informację o posiadanych zasobach rzeczowych i kadrowych zapewniających wykonanie zadania, w tym o wysokości środków finansowych uzyskanych na realizację danego zadania z innych źródeł.

4. Oferty mogą być składane także za pomocą środków komunikacji elektronicznej, przy zastosowaniu zasad dotyczących podpisu elektronicznego.

5. Dysponent Funduszu przy rozpatrywaniu ofert w szczególności:

a) ocenia możliwość realizacji zadania przez podmiot składający ofertę,

b) ocenia przedstawioną kalkulację kosztów realizacji zadania,

c) ocenia poziom współfinansowania zadania z innych źródeł.

6. Po rozpoznaniu ofert dysponent Funduszu niezwłocznie opracowuje wykaz podmiotów, na rzecz których zostały przyznane środki finansowe Funduszu.

7. Dysponent Funduszu w terminie do 30 kwietnia każdego roku opracowuje informację o sposobie wykorzystania środków finansowych Funduszu w roku poprzednim, ze szczególnym uwzględnieniem wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom sektora pozarządowego.

8. Ogłoszenie, o którym mowa w ust. 2 oraz informacja, o której mowa w ust. 6 i 7 zamieszczane są w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 5. Dysponent przyznając środki z Funduszu podmiotom, o których mowa w § 3 pkt 1) lit. e) oraz pkt 2) lit. f) zawiera z nimi umowę, w której określa w szczególności:

- 1) szczegółowy opis zadania, w tym cel, na jaki środki zostały przyznane oraz termin jego wykonania;
- 2) wysokość środków, w tym na cele administracyjne i tryb płatności;
- 3) termin wykorzystania środków;
- 4) tryb kontroli wykonywania zadania;
- 5) termin i sposób rozliczenia przyznanych środków;
- 6) sprawozdanie ze sposobu wykorzystania środków zawierające informację o wysokości środków otrzymanych z Funduszu, ich rozliczenie, w tym opis zrealizowanych zadań;
- 7) termin zwrotu niewykorzystanych środków, nie dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie dnia wykonania zadania.

Udzielanie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin

§ 9.1. Środki Funduszu przeznacza się na realizację zadań Ministra Sprawiedliwości i podległych mu jednostek wymiaru sprawiedliwości w zakresie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem, w szczególności na:

- 1) organizowanie konferencji, seminariów i spotkań poświęconych prawom, sytuacji oraz potrzebom osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- 2) podejmowanie, organizowanie oraz przeprowadzanie akcji informacyjnych dotyczących praw osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- 3) podejmowanie, organizowanie i zlecenie badań naukowych dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- 4) zlecenie organizacji szkoleń w zakresie praw, sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- 5) finansowanie przygotowania, druku oraz kolportażu publikacji i wydawnictw związanych z prawami osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- 6) podejmowanie i realizację zadań służących tworzeniu sieci pomocy ofiarom przestępstw.

§ 10. Środki Funduszu przeznacza się także na udzielanie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin przez podmioty, o których mowa w § 3 pkt. 1) lit e), w szczególności na:

- 1) organizowanie i finansowanie pomocy prawnej;
- 2) pokrywanie kosztów związanych z psychoterapią lub pomocą psychologiczną;
- 3) pokrywanie kosztów związanych ze specjalistycznym leczeniem lub rehabilitacją zdrowotną oraz uzyskiwaniem orzeczeń o niepełnosprawności lub niezdolności do zatrudnienia;
- 4) pokrywanie kosztów związanych z edukacją ogólnokształcącą i zawodową, także na zasadach indywidualnego kształcenia, odpowiednio do wieku i potrzeb edukacyjnych osób uprawnionych;
- 5) pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielania schronienia;
- 6) okresowe dopłaty do bieżących zobowiązań czynszowych za lokal mieszkalny, do którego osoba uprawniona posiada tytuł prawny;

- 7) dostosowanie warunków lokalu mieszkalnego do potrzeb osób niepełnosprawnych, w przypadku gdy utrata sprawności nastąpiła w wyniku przestępstwa;
- 8) finansowanie przejazdów środkami komunikacji publicznej lub pokrywanie kosztów transportu;
- 9) w szczególnie uzasadnionych wypadkach na udzielanie świadczeń pieniężnych, na określony cel i okres wskazany przez organ udzielający pomocy.

Rozdział 2

Udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności i członkom ich rodzin oraz osobom zwalnianym z jednostek penitencjarnych i członkom ich rodzin

§ 11. Środki Funduszu przeznacza się na udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności i członkom ich rodzin oraz osobom zwalnianym z jednostek penitencjarnych oraz członkom ich rodzin, w szczególności na:

- 1) pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielanie schronienia w ośrodku dla bezdomnych;
- 2) okresową dopłatę do bieżących zobowiązań czynszowych za lokal mieszkalny, do którego osoba ubiegająca się o pomoc ma tytuł prawny;
- 3) organizowanie i finansowanie poradnictwa prawnego, promocji zatrudnienia, aktywizacji zawodowej;
- 4) organizowanie i finansowanie kursów przygotowania zawodowego lub pokrywanie kosztów związanych z udziałem w takich kursach oraz składaniem egzaminów kwalifikacyjnych;
- 5) organizowanie i finansowanie programów z zakresu readaptacji społecznej, mających na celu pomoc psychologiczną, profilaktykę oraz terapię uzależnień, organizowaną poza placówką terapeutyczną oraz innych programów podnoszących kompetencje społeczne skazanych

wymagających specjalistycznych oddziaływań;

- 6) zakup materiałów, narzędzi i wyposażenia oraz urządzeń niezbędnych do realizacji programów z zakresu readaptacji społecznej oraz kursów zawodowych organizowanych w formie grupowej dla skazanych, wymagających specjalistycznych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
- 7) pokrywanie kosztów związanych ze specjalistycznym leczeniem lub rehabilitacją zdrowotną oraz uzyskiwaniem orzeczeń o niepełnosprawności lub niezdolności do zatrudnienia;
- 8) pokrywanie kosztów transportu specjalnego, zgodnie ze wskazaniami lekarskimi lub przejazdów do miejsca pobytu, nauki, terapii, pracy – zwłaszcza wykonywanej nieodpłatnie;
- 9) pokrywanie kosztów związanych z uzyskaniem dowodu osobistego oraz innych niezbędnych dokumentów;
- 10) pokrywanie kosztów badań specjalistycznych wymaganych przy kwalifikowaniu do udziału w programach z zakresu readaptacji społecznej i kursach zawodowych oraz pracy wykonywanej nieodpłatnie;
- 11) pokrywanie kosztów związanych z organizacją i udzielaniem pomocy rzeczowej w formie:
 - a) żywności lub bonów żywnościowych,
 - b) odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej,
 - c) biletów komunikacji publicznej,
 - d) leków, środków opatrunkowych i sanitarnych,
 - e) protez, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
 - f) pomocy naukowych, dydaktycznych, książek i materiałów biurowych,
 - g) niezbędnych przedmiotów wyposażenia domowego lub innych przedmiotów użytku osobistego wspomagających funkcjonowanie w miejscu czasowego zakwaterowania zwalnianych niepełnosprawnych,
 - h) materiałów, narzędzi i wyposażenia niezbędnego do uczestnictwa

w szkoleniu zawodowym, wykonywania wyuczonego zawodu albo prowadzenia na własny rachunek działalności gospodarczej;

- 12) w szczególnie uzasadnionych wypadkach na udzielanie świadczeń pieniężnych, na określony cel i okres wskazany przez organ udzielający pomocy.

§ 12.1. Pomocy udziela się na wniosek lub z urzędu.

2. Z uzasadnionym wnioskiem o udzielenie pomocy może wystąpić osoba uprawniona do jej uzyskania, a także prokurator, obrońca lub pełnomocnik oraz przedstawiciel skazanego, ustanowiony na podstawie art. 42 § 1 ustawy Kodeks karny wykonawczy.

3. Do wniosku załącza się dokumenty potwierdzające okoliczności wskazane we wniosku, uzasadniające przyznanie pomocy na cele, o których mowa w § 16. Osoby zwolnione z zakładów karnych lub aresztów śledczych przedstawiają także dokument zwolnienia.

4. W razie potrzeby, w szczególności gdy wniosek nie zawiera uzasadnienia lub nie odpowiada warunkom określonym w ust. 3, żąda się uzupełnienia wniosku lub dokumentacji. Do czasu uzupełnienia wniosku nie podlega on rozpoznaniu.

5. Osoby pozbawione wolności i zwalniane z zakładów karnych i aresztów śledczych składają wniosek do właściwego dyrektora jednostki penitencjarnej, zaś osoby zwolnione z zakładów karnych i aresztów śledczych i ich rodziny oraz rodziny osób pozbawionych wolności – do zawodowego kuratora sądowego.

§ 13.1. Świadczeń w ramach pomocy udziela się przez okres niezbędny dla zrealizowania celów tej pomocy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Osobom zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych, a także ich rodzinom, pomocy udziela się do czasu otrzymania pomocy na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001 i Nr 273 poz. 2703 oraz Dz.U. nr 64 z 2005 r., poz. 565), nie dłużej jednak niż przez 3 miesiące od dnia zwolnienia, chyba że konieczność przedłużenia tego okresu do 6 miesięcy wynika ze szczególnych okoliczności,

takich jak choroba lub czasowa niezdolność do pracy.

3. Rodzinom osób pozbawionych wolności pomocy udziela się do czasu otrzymania pomocy na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, nie dłużej jednak niż przez 3 miesiące od dnia osadzenia członka rodziny w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, chyba że konieczność przedłużenia tego okresu do 6 miesięcy wynika ze szczególnych okoliczności, takich jak choroba lub czasowa niezdolność do pracy.

§ 14.1. Pomocy udziela się w zakresie niezbędnym. O formie pomocy, wartości, okresie stosowania i warunkach realizacji świadczeń decyduje podmiot uprawniony do udzielania pomocy.

2. Pomocy ze środków Funduszu udziela się w trakcie odbywania kary odpowiednio do zdiagnozowanych potrzeb związanych z przygotowaniem do readaptacji społecznej skazanego. Formę pomocy, czas trwania świadczenia oraz warunki jej stosowania na rzecz skazanego ustala się w indywidualnym programie oddziaływania lub programie wolnościowym realizowanym w okresie, o którym mowa w art. 164 § 1 i 2 ustawy Kodeks karny wykonawczy. Ustalone świadczenia mogą być stosowane na rzecz uprawnionego skazanego w formie indywidualnej lub grupowej.

§ 15. Rozporządzenie wchodzi w życie 14 dni po jego ogłoszeniu.

Minister Sprawiedliwości

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia jest wykonaniem delegacji ustawowej zawartej w art. 43 § 8 ustawy Kodeks karny wykonawczy. W projekcie określone zostały szczegółowe zasady i tryb funkcjonowania Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, a w szczególności zasady i tryb udzielania środków Funduszu uprawnionym podmiotom, w tym tryb składania wniosków o dofinansowanie, przekazywania środków na realizację zadań oraz sposób ich rozliczania i kontroli wydatkowania, udzielania pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin oraz udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności i członkom ich rodzin, osobom zwalnianym z jednostek penitencjarnych i członkom ich rodzin.

W pierwszej części projektu przedstawione zostały zasady funkcjonowania Funduszu. W § 2 projektu określono, że środki Funduszu wydatkowane są zgodnie z rocznym planem, który powinien być zatwierdzony przez Ministra Sprawiedliwości w terminie do 31 marca każdego roku. Plan ten obejmuje prognozowane przychody i wydatki Funduszu, stan środków obrotowych Funduszu na koniec i początek roku budżetowego oraz należności i zobowiązania, odrębnie dla działalności Funduszu w zakresie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin oraz pomocy postpenitencjarnej osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin.

Z uwagi na różne źródła przychodów oraz różne wydatki Funduszu, zgodnie z § 3 projektu, w planie finansowym Funduszu odrębnie ujmuje się środki w zakresie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin oraz w zakresie pomocy postpenitencjarnej osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin. Środki te

gromadzone mają być na dwóch oddzielnych subkontach Funduszu. Zarówno źródła przychodów, jak i wydatki zostały w projekcie szczegółowo przedstawione.

I tak, na pomoc pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin przeznaczane mają być przychody pochodzące z orzeczonych przez sądy nawiązek oraz świadczeń pieniężnych, zapisów spadków i darowizn oraz dotacji, zbiórek i innych źródeł. Wydatki natomiast przeznaczone mają być na udzielanie pomocy przez Ministra Sprawiedliwości oraz jednostek wymiaru sprawiedliwości podległych Ministrowi Sprawiedliwości pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin, a także na udzielanie wszechstronnej pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin przez jednostki nie zaliczone do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje.

W zakresie natomiast pomocy postpenitencjarnej przychody Funduszu mają pochodzić z potrąceń w wysokości 20% wynagrodzenia przysługującego za pracę skazanych zatrudnionych w formach określonych w art. 121 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego, przychody pochodzące z wykonania kar dyscyplinarnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 7 kkw, a także z zapisów, spadków, darowizn oraz dotacji, zbiórek i innych źródeł. Wydatki natomiast przeznaczone są na udzielanie pomocy postpenitencjarnej przez Ministra Sprawiedliwości poprzez zawodowych kuratorów sądowych oraz służbę więzienną. Z Funduszu mogą być także ponoszone wydatki na udzielanie pomocy postpenitencjarnej przez podmioty, o których mowa w art. 38 § 1 kkw.

Zgodnie z § 4 projektu, przyznanie środków podmiotom sektora pozarządowego odbywa się na w formie otwartego konkursu ofert. W § 4 ust. 2 dokładnie określono, jakie informacje powinno zawierać ogłoszenie otwartego konkursu ofert. Natomiast w ust. 3 wymieniono, jakie dane powinna zawierać oferta składana przez podmioty zainteresowane otrzymaniem dotacji z Funduszu. Powinien to zostać wskazany szczegółowy zakres rzeczowy zadania realizowanego ze środków finansowych Funduszu, termin i miejsce realizacji zadania, wysokość

wnioskowanej dotacji, informacje o wcześniejszej działalności podmiotu składającego ofertę w zakresie, którego zadanie dotyczy, a także wskazanie posiadanych zasobów rzeczowych i kadrowych zapewniających wykonanie zadania, w tym także informacje o wysokości środków finansowych uzyskanych na realizację zadania z innych źródeł. W ust. 4 wprowadzono przepis, dzięki któremu oferty będą także mogły być składane za pomocą środków komunikacji elektronicznej, przy zastosowaniu zasad dotyczących podpisu elektronicznego.

W dalszej części tego przepisu, w ust. 5 określono, jakie elementy oferty są w szczególności oceniane przez dysponenta Funduszu. Są to: możliwość realizacji zadania przez podmiot składający ofertę, kalkulacja kosztów realizacji zadania, a także poziom współfinansowania zadania z innych źródeł.

Zgodnie z § 4 ust. 6, po rozpoznaniu ofert dysponent Funduszu niezwłocznie opracowuje wykaz podmiotów, na rzecz których zostały przyznane środki finansowe Funduszu.

W myśl natomiast § 4 ust. 7, w terminie do 30 kwietnia dysponent Funduszu opracowuje w terminie do 30 kwietnia każdego roku informację o sposobie wykorzystania środków finansowych Funduszu w roku poprzednim, uwzględniając w szczególności wysokość dotacji przekazanych na rzecz podmiotów sektora pozarządowego. Wprowadzenie trybu konkursowego zapewni przejrzystość procedury przyznania środków finansowych Funduszu, zwłaszcza że zgodnie § 4 ust. 8 ogłoszenia zarówno o otwartym konkursie ofert, jak i wykaz podmiotów, na rzecz których zostały przyznane środki finansowe Funduszu, a także sprawozdanie z wykorzystania Funduszu będą zamieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej.

W § 5 projektu została wprowadzona regulacja, zgodnie z którą dysponent Funduszu przekazuje środki na rzecz podmiotów z sektora pozarządowego w oparciu o umowę. Jednocześnie w projekcie określono zakres regulacji, które w umowie takiej powinny się znaleźć.

W dalszych przepisach projektu znajdują się wskazania dla podmiotów, które otrzymały środki finansowe Funduszu w zakresie sporządzania i terminu składania

sprawozdań ze sposobu wydatkowania otrzymanych środków, a także zawartości takiego sprawozdania. § 7 projektu daje także urzędowi obsługującemu dysponenta Funduszu prawo kontroli prawidłowości pod względem racjonalności i legalności wydatkowania środków Funduszu, w tym także zgodności ze stanem faktycznym informacji zawartych w sprawozdaniu.

Zgodnie z § 8 projektu, w przypadku wydatkowania przez podmioty środków niezgodnie z celem ich przyznania, są one zobowiązane do ich zwrotu w terminie 30 dni od daty wezwania.

W dalszej części projektu omówione zostały zasady i tryb udzielania pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin, a także pozbawionym wolności, zwalnianym z jednostek penitencjarnych i członkom ich rodzin.

Udzielanie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin uregulowane zostało w Rozdziale I. Zgodnie z § 9 projektu, środki Funduszu przeznacza się na realizację zadań Ministra Sprawiedliwości i podległych mu jednostek wymiaru sprawiedliwości w zakresie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem, w szczególności na organizowanie konferencji, seminariów i spotkań poświęconych prawom, sytuacji oraz potrzebom osób pokrzywdzonych przestępstwem, podejmowanie, organizowanie oraz przeprowadzanie akcji informacyjnych dotyczących praw osób pokrzywdzonych przestępstwem, podejmowanie, organizowanie i zlecenie badań naukowych dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem czy też zlecenie organizacji szkoleń w zakresie praw, sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem. Przewiduje się także możliwość finansowania ze środków Funduszu przygotowanie, druk oraz kolportaż publikacji i wydawnictw związanych z prawami osób pokrzywdzonych przestępstwem, a także podejmowanie i realizację zadań służących tworzeniu sieci pomocy ofiarom przestępstw. Środki finansowe Funduszu pomogą na kreowanie polityki w zakresie pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem.

Zgodnie z § 10 projektu, środki Funduszu przeznacza się także na udzielanie pomocy pokrzywdzonym oraz członkom ich rodzin przez jednostki nie zaliczone do sektora finansów publicznych, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje. Pomoc ta ma polegać w szczególności na: organizowaniu i finansowaniu pomocy prawnej; pokrywaniu kosztów związanych z psychoterapią lub pomocą psychologiczną; pokrywaniu kosztów związanych ze specjalistycznym leczeniem lub rehabilitacją zdrowotną oraz uzyskiwaniem orzeczeń o niepełnosprawności lub niezdolności do zatrudnienia; pokrywaniu kosztów związanych z edukacją ogólnokształcącą i zawodową, także na zasadach indywidualnego kształcenia, odpowiednio do wieku i potrzeb edukacyjnych osób uprawnionych; pokrywaniu kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielania schronienia; okresowych dopłat do bieżących zobowiązań czynszowych za lokal mieszkalny, do którego osoba uprawniona posiada tytuł prawny; dostosowaniu warunków lokalu mieszkalnego do potrzeb osób niepełnosprawnych, w przypadku gdy utrata sprawności nastąpiła w wyniku przestępstwa; finansowaniu przejazdów środkami komunikacji publicznej lub pokrywanie kosztów transportu. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, osoby pokrzywdzone przestępstwem i członkowie ich rodzin mogą także otrzymywać świadczenia pieniężne, na określony cel i okres wskazany przez podmiot udzielający pomocy.

W rozdziale II określono szczegółowo zasady i tryb udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin. W § 11 projektu przewidziano cele, na jakie mogą być wydatkowane środki Funduszu w zakresie szerszym niż w dotychczas obowiązującym Rozporządzeniu z 22 kwietnia 2005 roku w sprawie Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej. Cele te zostały uzupełnione m.in. przez możliwość organizowania i finansowania programów z zakresu readaptacji społecznej, mających na celu pomoc psychologiczną, profilaktykę oraz terapię uzależnień, organizowaną poza placówką terapeutyczną oraz innych programów podnoszących

kompetencje społeczne skazanych wymagających specjalistycznych oddziaływań; zakup materiałów, narzędzi i wyposażenia oraz urządzeń niezbędnych do realizacji programów z zakresu readaptacji społecznej oraz kursów zawodowych organizowanych w formie grupowej dla skazanych, wymagających specjalistycznych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych; pokrywanie kosztów transportu specjalnego, zgodnie ze wskazaniami lekarskimi lub przejazdów do miejsca pobytu, nauki, terapii, pracy – zwłaszcza wykonywanej nieodpłatnie; pokrywanie kosztów badań specjalistycznych wymaganych przy kwalifikowaniu do udziału w programach z zakresu readaptacji społecznej i kursach zawodowych oraz pracy wykonywanej nieodpłatnie. Bardziej szczegółowo przedstawiono także koszty związane z organizacją i udzielaniem pomocy rzeczowej, wymieniając m.in. coraz częściej stosowane, zwłaszcza przez kuratorów sądowych, bony żywnościowe przekazywane uprawnionym osobom.

W § 13 projektowanego rozporządzenia wprowadzono nowe uregulowanie pozwalające organowi uprawnionemu do przyznania świadczeń z Funduszu do określenia wartości, sposobu oraz okresu, na jaki pomoc zostaje udzielona. Przewidziano także możliwość, dzięki której wobec osób odbywających karę pozbawienia wolności, pomoc powinna być udzielana stosownie do zdiagnozowanych potrzeb. Jednocześnie wprowadzono nowe uregulowanie, na mocy którego skazanemu uchylającemu się od aktywnego uczestnictwa w realizacji udzielonych świadczeń albo wykorzystującemu przyznane środki niezgodnie z przeznaczeniem, przyznana pomoc może być cofnięta.

Ocena skutków regulacji

Projektowane rozporządzenie nie wpłynie na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, a także sytuację i rozwój regionalny.

Projekt rozporządzenia zostanie w drodze konsultacji społecznych przekazany do zaopiniowania Przewodniczącemu Krajowej Rady Sądownictwa, Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rzecznikowi Praw Dziecka, Prezydium Rady Głównej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, organizacjom zajmującym się osobami pokrzywdzonymi przestępstwem (Fundacja „Dzieci Niczyje”, Stowarzyszenie „Niebieska Linia”, Stowarzyszenia Interwencji Prawnej) oraz organizacjom działającym na rzecz społecznej readaptacji skazanych (Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat”, Stowarzyszenie „Ludzie Ludziom” we Wrocławiu).

Projekt rozporządzenia zostanie także zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.